

Slavistický ústav Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied
Ústav slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied
Slovenský komitét slavistov

© Slavistický ústav Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied
© Ústav slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied
© Slovenský komitét slavistov

Editorka textovej časti, autorka komentárov a štúdie

© Doc. PhDr. Erika Brtáňová, CSc., Ústav slovenskej literatúry SAV

Recenzenti

Prof. PhDr. Ján Doruľa, DrSc.

Prof. PhDr. ThDr. Peter Zubko, PhD.

Technická redakcia

Mgr. Juraj Molčányi

ISBN 978-80-89489-23-7

EAN 9788089489237

Jonáš Záborský:
Múdrosť života
ve chrámových rečech

Erika Brtáňová (ed.)

Bratislava 2015

OBSAH

TEXTOVÁ ČASŤ	7
DÍL I.....	8
Předmluva	11
V neděli I. adventní. Spůsob odplaty v den poslední.....	13
V neděli II. adventní. Ohled na zevniterní ozdobu	17
V neděli III. adventní. Pýchy se přidrží zahynutí a nepokoj.....	22
V neděli IV. adventní. Nebezpečnost pozdného pokání.....	26
Narození Krista Pána. Bohu čest', lidem pokoj vrácení Ježíšem	31
Na Štefana mučedelníka. Znevážení vzácných osob	36
V neděli po narození Páně. Úloha výchovy domovní.....	41
Voktávě narození Páně. Opaternost' při pokutování dítek.....	46
Při závírce roku. Vykupování času.....	50
Na nový rok. Vykupování času v pořádku Božím	55
V neděli po novém roku. Rozumné spoléhání se na Boha	59
Na den zjevení Krista Pána mudercům. Ježíš světlo a osvoboditel pohanů	65
V neděli I. po zjevení. Hodí-li se náboženstvo pro dítky?.....	70
Na jméno Ježíš. Přepjaté domnění o zásluhách Krista	74
V neděli II. po zjevení. Ohledy při vstupování v manželstvo	78
V neděli III. po zjevení. Povinnosti pánů proti slúžícím osobám.....	82
V neděli IV. po zjevení. Opaternost' při přátelství.....	86
V neděli V. po zjevení. Rovnost' štěstí při nerovnosti darů	91
V neděli VI. po zjevení. Důležitost' domovní nábožnosti.....	96
V neděli devítník. Práce jako dobrodiní	99
V neděli po devítníku. Znevážení slova Božího	105
V neděli masopustní. Skrovné působení slova Božího	110
V neděli I. postní. Pokúšení k odpadnutí od Boha (homilie).....	113
V neděli II. postní. Přílišná oblíba v samotách	117
V neděli III. postní. Hněv spočívá v lúnu bláznů	121
V neděli IV. postní. Užitek náležitého požívání večere Páně	124
V neděli V. postní. Důležitost' skutků vyšších osob.....	129
V neděli VI. postní. Každý může a má bližním dobře činiti.....	133
V neděli velikonoční. Opilstvo jako sebeklam	137
V ponděli velikonoční. Zdánlivost' zisku při průmyslu pálenkovém.....	155
V neděli velikonoční. Víra v život budící	160

V ponděli velikonoční. Trvání po smrti na zemi.....	163
V neděli I. po veliké noci. Cnosti, kterými se pokoj udržuje.....	167
V neděli II. po veliké noci. Obrácení na jinú víru	172
V neděli III. po veliké noci. Štěstí sluší přijímati s nedůvěrou.....	178
V neděli IV. po veliké noci. Zdánlivé neštěstí	182
V neděli V. po veliké noci. Užitek pravé modlitby	187
Na vstúpení Páně. Blahý konec pobožného, hrozný bezbožného.....	192
V neděli VI. po veliké noci. Laskavé zacházení s nerozumnými zvířaty	196
V I. svátek svatodušní. Vzdálenost' Ježíše od podrobných předpisů	200
V II. svátek svatodušní. Božský původ a stálost' církve	205
Na sv. Trojici. Nedostatečnost' náboženstva přirozeného	209
Na sv. Trojici. Úzké spojení víry a dobrých skutků	217
DÍL II.	222
V neděli I. po sv. Duchu. Ostýchavost' při súdu o bližních	225
Tělo Páně. Tajemstvo oltářní chce býti pojato vírou a citem.....	231
V oktávě Těla Páně. Naše zvěstování smrti Páně	236
V neděli II. po sv. Duchu. Nehodné užívání darů Božích.....	240
V neděli III. po sv. Duchu. Výstupky při kartách	244
V neděli IV. po sv. Duchu. Potřeba škol a naše o ně nedbalost'	248
V neděli V. po sv. Duchu. Rozumná smířlivost'.....	256
V neděli VI. po sv. Duchu. Náležité užívání statků tělesných	262
V neděli VII. po sv. Duchu. Všeobecnost' povinnosti Bohu slúžiti	268
V neděli VIII. po sv. Duchu. Nebezpečnost' nespravodlivého jmění.....	272
V neděli IX. po sv. Duchu. Nespokojenost' se svým stavem	276
V neděli X. po sv. Duchu. Pokrytstvo ve skutcích i slovích	280
V neděli XI. po sv. Duchu. Neodvislost' zásluh od uznalosti	284
V neděli XII. po sv. Duchu. Zřízení veřejné dobročinnosti	288
V neděli XIII. po sv. Duchu. Výmínky pokoje manželského	292
V neděli XIII. po sv. Duchu. Podivnost' budovy světa	296
V neděli XIV. po sv. Duchu. Nadobývání statků tělesných	299
V neděli XV. po sv. Duchu. Láska proti rodičům	303
V neděli XV. po sv. Duchu. Neřády při našich pohřbích	307
V neděli XVI. po sv. Duchu. Svěcení dnů svatečných	311
V neděli XVII. po sv. Duchu. Súvislost' lásky Boha s láskou bližních	314

V neděli XVIII. po sv. Duchu. Kletby a zlořečenstva.....	317
V neděli XIX. po sv. Duchu. Súdý Boží zde na zemi.....	321
V neděli XX. po sv. Duchu. Nadužívání přísahy.....	325
V neděli XXI. po sv. Duchu. Vybírání úroků za půjčky.....	328
V neděli XXII. po sv. Duchu. Daň jako povinnost všeobecná.....	332
V neděli XXIII. po sv. Duchu. Pověry obecného života.....	335
V neděli poslední po sv. Duchu. Spůsob súdu v den poslední.....	339
Početí Panny Marie. Maria příklad pannenských cností.....	343
Očist'ování Panny Marie. Srdnatost' mládenecká.....	347
Narození Panny Marie. Vážnosť' otců čeledních.....	351
Na nebe vzetí Panny Marie. Zášťita osob ženských.....	355
Zvěstování Panny Marie. Hrozné následky tělesných výstupků.....	359
Na Petra Pavla. Ctihodnosť' stavu duchovního.....	362
Na všech svatých. Povaha svatých.....	367
Na sv. Štefana Krále. Zásľuhy Štefana ze stanovíšťe státního.....	371
Na sv. Jána Nepomuckého. Vášně a náruživostí.....	374
Všeobecná o některém svatém. Víra ve cnost'.....	377
Řeč I. postní. Pominutedelnost' všeckého.....	379
Řeč II. postní. Pokání.....	384
Řeč III. postní. Polepšení.....	387
Řeč IV. postní. Dostiučinění.....	391
Řeč V. postní. Lživý pokoj svědomí.....	396
Řeč VI. postní. Hříšný pokoj svědomí.....	400
Řeč VII. postní. Evangelium kříže útočišťe bídných.....	404
Památka posvěcení chrámu. Pravá cena služeb Božích.....	408
Před volením úřadských. Svědomitost' při hledání a obsazování úřadů.....	413
Po vyvolení úřadských. Úcta proti úřadům veřejným.....	416
Slavnost' žatevní. Jako sluší považovat' úrody polní?.....	422
Před birmováním. Působení Ducha sv. při birmování.....	425
Úvahy o základních náboženstva pravdách.....	428
KOMENTÁRE A VYSVETLIVKY.....	445
Edičná poznámka.....	445
Citované autority.....	448
Vysvetlivky.....	451
Vysvetlenie významu niektorých slov.....	459
Skratky a názvy biblických knih.....	465
ZÁBORSKÉHO KAZATEĽSKÁ PRÓZA.....	466
Resümee.....	475
Резюме.....	477

TEXTOVÁ ČASŤ

MŮDROST ŽIVOTA

VE CHRÁMOVÝCH ŘEČECH

PRO VŠECKY ROKU CÍRKEVNÍHO PŘÍLEŽITOSTI

o d

JONÁŠE ZÁBORSKÉHO.

D Í L I.

VE VIDNI

VE SKLADU ALBERTA A. VENEDIKTA
(Lobkovitzplatz, Bürgerspital Nr. 1100.)

1853.

Múdrost' života

ve chrámových řečech

pro všechny roku církevního příležitosti

od

Jonáše Záborského

Díl I.

Ve Vidni
Ve skladu Alberta A. Venedikta
(Lobkovitzplatz, Bürgerspital Nr. 1100.)
1853.

Бесплоден всякий духъ гордыни,
Не верно злато сталь хрупка,
Но крепокъ ясный миръ святыни,

А. С. Хомяковъ

Předmluva

Nazval sem církevní řeči mé „moudrostí života“. Beru výraz tento ve smyslu, který sme přivlastňovali zvykli slovům „praktická filosofie“; užívám pak ho z té příčiny, že súdeť mým toto mají býti hlavně všecy církevní řeči, mé pak jsú skutečně, ačkoli ne ve způsobu plítkého modlářstva rozumu. Má praktická filosofie není tuším odlúčena ode zjevení, než tuze s ním spojena; nezamítá víru, než spočívá na ní, utvrzuje ji a bere zas od ní sílu. Nebo púhá mravouka bez víry, byť se i líbila, nemá nic závazlivého; z druhé pak strany zase přednášení holých článků víry, bez potahu na život, bývá i nudné i jalové. Proto sem i při věcech mravnosti šetřil theologického odúvodnění, a zase při tajemstvích víry hlavně na praktickú jejich stránku hleděl, anť i tak víra nepřichází cestou důvodů.

Proti písmu svatému zaujímám to stanovisko, že ono jest nejmocnějším svědkem ležící v lúnu církve víry, ne pak jediným její pravidlem; proto užívám sice čím nejhustěji pronikavých, božskou sílou vějících výrazů biblických, ale zřídka co dokazuji z bible, na slova pak a písmeny se nikdy nepřivazuji úzkostlivě, maje za to, že je to povinnost dogmatika, ne pak kazatele.

S praktickými pravdami možno zacházeti tak, že anebo všeobecné mravní principia vystavíme, a potom jednotné povinnosti ku nim připleteme, anebo pak naopak, při zvláštních povinnostech všeobecné mravní zásady mimochodem upotřebíme. Já poslední túto cestu mám za lepší, nebo tak se představuje poslucháčům jeden určitý předmět před oči, který mnohem lépe utkví v paměti. Kdyby sobě někdo vzal tú práci, co bych zvláště počátečníkům radil, přečítati za řadem dílo celé, nalezl by v něm jistý, poněkud súvisný celek, obsahující téměř všecy hlavnější církevno-náboženské a mravno-praktické pravdy. Každý předmět sem hleděl, s odstraněním bočních věcí a způsobem naskrze reflektivním, všestranně vyvážit, a potom sem se opakování vystříhal.

Vypracovány jsú všecy řeči původně, ale myšlenky mi přirozeně naskytly i díla cizí. Největší vplyv měli na mne Massillon a Tschocke; tento jen z ohledu praktických myšlének, tamten i z ohledu křesťanské výmluvnosti a způsobu zacházení s tajemstvy víry.

Z ohledu jazyka at' mi promine, komu se co nelíbí. Dovolil sem sobě v rozmískách těchto některé maličké proměny v duchu slovenčiny: ale nechci se vázati na ně urputně. Co před súdeť času neobstojí, to by se lahko mohlo napravití budúcně, kdyby jináče dílo samo mělo nějakú hodnotu. Laskavé upomenutí na chyby jakékoli bude mi vždy vítaným.

Při závírce řeči užívám, místo dosavadního židovského „amen“ (staň se), slovíčka „prostitute“, co je formule slovanská při lúčení se. Rusové mají „proščat', proščaj“, co se v německém vykladá, ač nedokonále, skrze „lebe wohl“. U východních

Slováků se povědá o tom, kdo poslední někomu dělá poklonu: „Šel se odprostit' (odprosit).“ Odvolávám se při novotě této na příklad Francúzů, kteří „amen“ doslovně přeložili a užívají: „*Ainsi soit il.*“ Mně se táto formule nevidí příhodnou, proto sem použil národní. Komu se nelíbí, nech se, prosím, na maličkosti této nezastavuje, ale podrží s Bohem i dále posavádní „amen“.

Či už dílem mým získá něco církevní naše literatura, to ukáže čas, rozhodne obecnost; já jen to vím, že obsahuje, co se mi za 15 úřadování roků, mezi mnohým planým, nejlepšího řeknutí podařilo.